

Univers Pedagogic

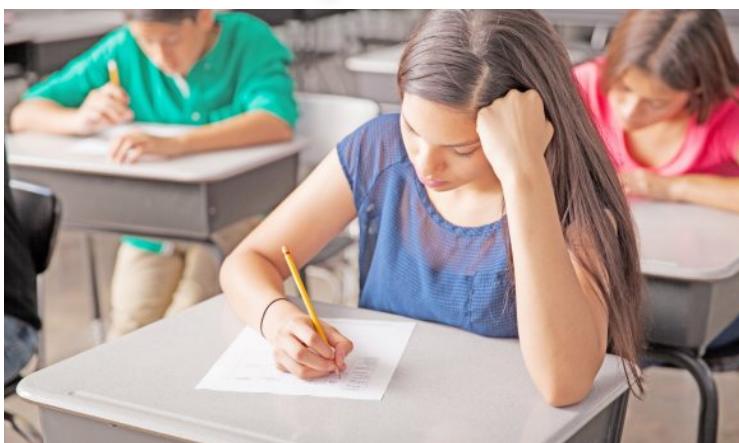
27 (1004),
9 iulie 2026

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

PESTE 1.400 DE NOTE AU FOST MAJORATE DUPĂ CONTESTAȚIILE LA EXAMENELE DE GIMNAZIU

Rezultatele finale ale examenelor naționale de absolvire a gimnaziului din acest an confirmă o creștere a ratei de promovare la toate disciplinele, după soluționarea contestațiilor depuse de elevi. În urma reevaluării lucrărilor, 1.420 de note au fost majorate, iar mii de absolvenți intră acum în etapa admiterii în licee și instituții de învățământ profesional.

În sesiunea de bază a examenelor naționale de absolvire a gimnaziului din anul curent au participat peste 34.000 de elevi. După afișarea rezultatelor preliminare au fost depuse 11.375 de contestații, reprezentând aproape 12% din totalul celor 95.454 de note acordate. Comparativ cu anul trecut, ponderea contestațiilor a crescut cu 1,44 puncte procentuale.

În urma reevaluării, au fost majorate 1.420 de note, ceea ce înseamnă 12,48% din totalul contestațiilor și 1,48% din totalul notelor acordate în sesiunea de

bază. Cele mai multe contestații au fost depuse la disciplina Istoria

ria românilor și universală, 3.950, urmată de Matematică, 3.305, și Limba și literatura română – 2.973. La Limba și literatura română pentru alolingvi au fost înregistrate 669 de contestații, iar la Limba și literatura rusă – 478.

După soluționarea contestațiilor, rata de promovare a crescut la toate probele de examen. La Istoria românilor și universală, promovarea a ajuns la 95,39%, la Matematică – 76,69%, la Limba și literatura română – 95,82%, la Limba și literatura rusă – 96,51%, iar la Limba și literatura română pentru alolingvi – 81,14%.

Următoarea etapă a examenelor va avea loc în perioada 7-10 iulie a.c., când se va desfășura sesiunea suplimentară. Rezultatele preliminare vor fi afișate pe 20 iulie, iar cele finale, după examinarea contestațiilor, pe 27 iulie.

SE REVINE LA SISTEMUL DE APLICARE A NOTELOR PENTRU ELEVII DIN CLASA A IV-A

Elevii din clasa a IV-a vor primi note în noul an de învățământ, începând din 1 septembrie a.c. Astfel, în anul de absolvire a treptei primare, sistemul actual de aplicare a descriptorilor pentru evaluarea rezultatelor învățării va fi înlocuit. De remarcat că pe parcursul anului de studii 2025-2026, noile reguli au fost testate în mai multe școli din țară, iar din 1 septembrie, acestea vor fi aplicate în toate instituțiile de învățământ.

Ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun, a subliniat că autoritățile au desfășurat discuții și pregătiri ample pentru a ajuta comunitățile educaționale, implicând elevii și profesorii, să beneficieze de o tranziție facilitată spre noul sistem: „Din septembrie 2026, urmează să introducem note în clasa

a IV-a pentru toți elevii. Pe parcursul anului de studii 2025-2026, a fost pilotată această nouă abordare, când notele revin gradual în clasa a IV-a și ne apropiem de decizia finală. Recent s-a discutat despre rezultatele pilotării, lucrurile care mai trebuie ajustate, cum susținem învățătorii din clasele primare în raport cu această revenire. În curând vom avea și actul oficial prin care revin notele în clasa a IV-a din septembrie curent”.

În conformitate cu modificările propuse de Minister, notele în clasa a IV-a vor fi aplicate la disciplinele de examen, fiind vorba de Limba română și de Matematică. Scopul noilor reguli este de a face mai facilă tranziția spre sistemul de aplicare a notelor.

NE REVEDEM ÎN CURÂND!

Dragi cititori,
Redacția hebdomadarului *Univers Pedagogic pro* își ia o scurtă vacanță de vară.

Ne bucurăm că am fost alături de dumneavoastră în această perioadă bogată în activități educaționale și vă mulțumim pentru interesul și sprijinul acordat în mod constant.

Următorul număr al publicației va apărea în data de **20 august curent**, iar până atunci vă dorim zile senine, inspirație și succes în tot ceea ce faceți!

Cu gânduri bune,
Redacția *Univers Pedagogic pro*

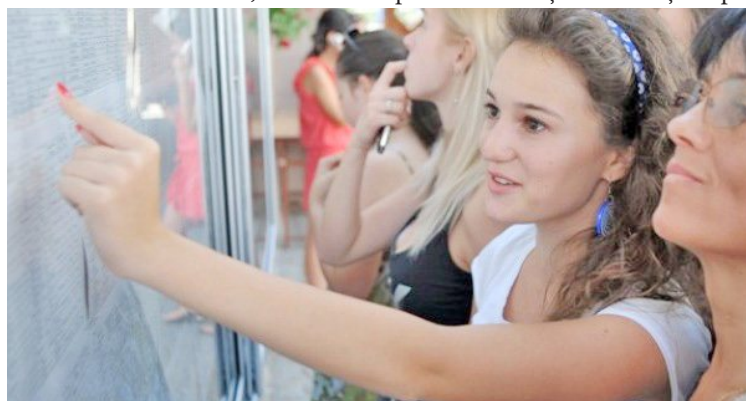
Rata de promovare a examenului de bacalaureat a crescut după procesul de contestare

Examenul național de bacalaureat din 2026 aduce cele mai bune rezultate din ultimii ani. După soluționarea contestațiilor, numărul mediilor generale de 10 a crescut la 114, iar rata de promovare a ajuns la 76,81%, în creștere pentru al treilea an consecutiv.

Rezultatele finale ale sesiunii de bază a examenului național de bacalaureat 2026 confirmă o evoluție pozitivă a performanțelor elevilor din Republica Moldova. În urma examinării celor 9.588 de contestații depuse, 258 de candidați au promovat examenul, iar numărul absolvenților cu media generală 10 a crescut de la 85 la 114.

În total, au fost majorate 1.574 de note, reprezentând 16,41% din totalul contestațiilor admise. Comparativ cu anul trecut, când au fost depuse peste 10.200 de contestații,

în această sesiune numărul acestora a fost mai redus, semn al

unei evaluări mai stabile și al unor rezultate inițiale mai apropiate de nivelul real al candidaților.

În sesiunea de bază au promovat examenul 14.162 de candidați din cei 18.437 admiși, iar rata generală de promovare a urcat la 76,81%, cu peste patru puncte procentuale față de aceeași etapă

a anului trecut. Este al treilea an consecutiv în care indicatorul înregistrează o creștere.

Performanțele absolvenților de liceu sunt, de asemenea, în ascensiune. Media generală a crescut la 7,59, iar aproape două treimi dintre liceeni au obținut medii de cel puțin 7,00. Totodată, 4.551 de candidați au încheiat examenul cu medii de minimum 8,00, iar 1.619 au obținut medii de peste 9,00.

Rezultate mai bune au fost înregistrate și în cazul absolvenților colegiilor și centrelor de excelență, al candidaților înscriși în regim de externat și al restanțierilor, toate aceste categorii consemnând creșteri ale ratei de promovare față de anul precedent. Sesiunea suplimentară a examenului național de bacalaureat va avea loc în perioada 13-20 iulie, iar rezultatele finale vor fi anunțate la 28 iulie a.c.

BANCA MONDIALĂ: TEHNOLOGII MODERNE PENTRU ELEVI DE LA LICEE DIN BĂLȚI ȘI CAHUL

Elevii Liceului Teoretic „Vladimir Maiakovski” din Bălți au în prezent un acces mai mare la tehnologii moderne, instituția fiind dotată cu echipamente digitale grație unui proiect finanțat de Banca Mondială, numit „Îmbunătățirea Calității Educației” (EQIP). Astfel, cei peste 570 de elevi și 40 de cadre didactice vor beneficia de noi oportunități în privința procesului de învățare.

Noile tehnologii achiziționate urmează să transforme experiența educațională în fiecare sală de clasă. Ecaterina Grigorencu, elevă în cadrul Liceului, a menționat că „Lecțiile devin interesante, moderne, neobișnuite. Ne place foarte mult să folosim tehnologiile informaționale în cadrul orelor”.

Și Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Cahul va fi modernizat, în acest scop fiind prevăzută suma de investiții de 72 de milioane de lei (circa 4 milioane de dolari SUA), în cadrul aceluiași proiect. Aceste investiții vor transforma atât infrastructura, cât și procesul educațional, oferind elevilor și profesorilor condiții moderne de studiu și dezvoltare.

Proiectul prevede renovarea și reorganizarea spațiilor educaționale, modernizarea laboratoarelor și a sălilor, amenajarea unei biblioteci moderne, a cantinei și a zonelor administrative, precum și crearea unor spații dedicate activităților extracurriculare și educației incluzive. În noul concept se prevede amenajarea unor laboratoare moderne de fizică, chimie și biologie, a unui EDU Lab, înființarea unei serie

digitale și a unor săli moderne pentru studierea limbilor străine. De asemenea, vor fi aranjate spații multifuncționale, zone de studiu și colaborare, clase pentru robotică, muzică și arte.

Liceul „M. Eminescu” din mun. Cahul este una dintre cele 90 de instituții incluse în Rețeaua Școlilor Model și una dintre cele 15 școli care vor fi modernizate cu sprijinul Băncii Mondiale. În prezent, în instituție studiază aproximativ 1 200 de elevi, iar după finalizarea proiectului, aceasta va putea primi încă peste 300 de discipoli, devenind unul dintre cele mai importante centre educaționale din regiune.

În urma consultărilor dintre Ministerul Educației și Cercetării (MEC), administrația instituției, autoritățile publice locale și Unitatea de Implementare a Proiectului EQIP, s-a decis să se pună un accent deosebit pe lucrările pentru blocurile C și D, unde sunt concentrate principalele activități educaționale. Reamintim că MEC a lansat procedura de achiziție publică pentru executarea lucrărilor de renovare, iar ofertanții pot depune dosarele până pe 14 august curent.

De remarcat că datorită acestui proiect, 200 de școli și tot atâtea grădinițe au primit până în prezent mobilier nou, echipamente moderne și materiale metodico-didactice. Din totalul celor 400 de instituții de învățământ, 290 au beneficiat de dotări cu echipamente digitale moderne, de care se vor bucura, începând cu noul an de studii, peste 100 000 de copii și aproximativ 15 000 de cadre didactice. Per total, investiția atinge cifra de peste 15,5 milioane de lei.

Cor. UPP

Absolventele UPSC, premiate la concursul NEXT GENERATION 2026

Absolventele Facultății de Arte Vizuale și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău au obținut rezultate remarcabile în cadrul prestigiosului concurs NEXT GENERATION 2026, dedicat promovării noii generații de creatori din industria modei și designului vestimentar. Evenimentul reunește anual tineri designeri talentați și le oferă oportunitatea de a-și prezenta creațiile în fața unui juriu de specialitate și a publicului larg.

În etapa finală a competiției s-au calificat cinci absolvente ale facultății, toate coordonate de lectorul universitar Vasile Vozian. Este vorba despre Lia Cebotari, Alina Mocanu, Ana Paladi, Maria Lefter, masterandă, și Cristina Luchița, masterandă, ale căror colecții au impresionat prin originalitate, creativitate și calitate artistică.

Performanțele acestora au fost confirmate și prin rezultatele obținute pe podiumul concursului. Alina Mocanu și-a adjudecat locul I la categoria Art, Cristina Luchița s-a situat pe locul III la categoria Ready-to-Wear, iar Lia Cebotari s-a clasat pe locul III la categoria Conceptual Ready-to-Wear. Distincțiile obținute confirmă nivelul înalt al

pregătirii profesionale oferite în cadrul Facultății de Arte Vizuale și Design, demonstrând potențialul artistic al noii generații de designeri formați la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Pe lângă trofee și diplome de excelență, laureatele au fost recompensate cu acces la programe educaționale de specializare, abonamente la spații creative de coworking și vouchere oferite de partenerii competiției. Marele Premiu al concursului a constat într-o experiență educațională la Institut Français de la Mode din Paris, una dintre cele mai prestigioase instituții de profil din lume.

Reprezentanții Facultății subliniază că aceste rezultate reflectă nu doar talentul și perseverența

absolventelor, ci și valoarea unui proces educațional bazat pe mentorat, exigență și susținere continuă. Un rol important în pregătirea participantelor l-a avut coordonatorul proiectelor, Vasile Vozian, alături de întreaga echipă profesorală implicată în formarea viitorilor specialiști din domeniul designului vestimentar.

Prin aceste performanțe, Facultatea de Arte Vizuale și Design își reconfirmă statutul de promotor al excelenței în educația artistică. Succesele absolventelor reprezintă o nouă dovadă că investiția în creativitate, profesionalism și inovație generează rezultate de prestigiu pe plan național și internațional.

Medalii și un premiu special la Olimpiada Balcanică de Fizică pentru elevi din R. Moldova

Omedalie de aur, una de bronz și un premiu special și-au adjudecat trei elevi din Republica Moldova la Olimpiada Balcanică de Fizică, desfășurată în perioada 27-30 iunie curent la Istanbul, Turcia. De distincția supremă s-a învrednicit Victor Sandu, elev în clasa a XI-a la Instituția Privată de Învățământ Liceul Teoretic „Orizont”, Durlești, Chișinău.

În posesia medaliei de bronz a intrat Daria Boguș, elevă în clasa a X-a la aceeași instituție de învățământ. Premiul special i-a revenit lui Damian Mîrza, elev în clasa a XI-a la Liceul Teoretic Republican „Aristotel” din capitală.

La cea de-a VIII-a ediție a Olimpiadei Balcanice de Fizică au participat 51 de școlari din 13

țări. Republica Moldova a mai fost reprezentată de Daniel Ozerov, elev în clasa a X-a a Liceului „Aristotel”. Discipolii noștri au fost ghidați

de profesorii Sergiu Cărlig și Serghei Bâzgan, doctorii în științe fizice, ambii activând la Institutul de Fizică Aplicată al USM.

Victor Ambroci: „Niciodată nu mi-am asumat pe de-a-ntregul performanța liceului, știind câți oameni au contribuit la imaginea lui actuală”

Liceul Teoretic „Spiru Haret” din mun. Chișinău confirmă, și în 2026, statutul de liceu de elită: promovabilitate de 100% la examenul de Bacalaureat, 12 absolvenți cu media 10, alți 12 - cu media 9,75 și 18 - cu media 9,50. După ce și în 2025 instituția s-a clasat pe primul loc la nivel național după media generală obținută la BAC, performanțele demonstrează că excelența este rezultatul unei munci consecutive. În spatele acestor rezultate se află Victor Ambroci, profesor de limba și literatura română

– Domnule Victor Ambroci, Instituția Publică Liceul Teoretic „Spiru Haret” a obținut din nou rezultate remarcabile la examenul de Bacalaureat: promovabilitate de 100%, iar un număr impresionant de absolvenți au încheiat cu medii de 10, 9,75 și 9,50. Felicitări!

– Mulțumesc!

– Ce reprezintă pentru dumneavoastră această performanță?

– Nu ne-am propus să ieșim pe primul loc cu orice preț. N-a fost un scop în sine, fiindcă nu topul definește performanța. Dincolo de modestie, acest rezultat, evident, ne bucură, pentru că este produsul unei munci reale. Am lucrat la fel de mult și în anii când nu am ocupat prima poziție. Efortul a fost constant, actualii 86 de absolvenți, împreună cu profesorii lor, au înaintat pas cu pas spre media de 9,36, prin ore bine pregătite, evaluări obiective, teze exigente și responsabilitate constantă față de învățare. Ne bucurăm că cei care muncesc sunt răsplătiți, or, rezultatele Bacalaureatului trebuie să fie o recompensă pentru efort.

– Cum reușiți să mențineți, an de an, standarde atât de înalte într-un sistem educațional aflat într-o continuă schimbare?

– La baza oricărui proces educațional trebuie să fie un sistem de valori: unul real, mai puțin declarat, respectat în toate dimensiunile activității școlare. Dintotdeauna am promovat respectul pentru cunoaștere, muncă onestă, relații umane integre, disciplină și corectitudine. Nu am așteptat să apară un regulament național, să declare cineva nevoia de exigențe la evaluare, am introdus din proprie inițiativă supravegherea video la clasa a 9-a, exigențele la admitere, dar și în activitatea curentă. Astfel, absolvenții de gimnaziu au fost obișnuiți cu atitudinea responsabilă față de examen, confirmată ulterior la fiecare teză de liceu și, ajunși la final, nici nu admit scenarii frauduloase, fiind convinși că pot obține rezultate doar printr-o pregătire consistentă – miză care îi face imuni în fața situațiilor imprevizibile de orice fel. De fapt, bucuria noastră cea mai mare nu este această medie finală, ci integritatea absolvenților noștri și convingerea lor că bunul simț mai valorează ceva în lumea aceasta.

– Ați fost unul dintre oamenii care au contribuit la una dintre cele mai importante transformări din educația chișinăuiană. Cum vă amintiți perioada în care Școala

nr. 56, cu predare în limba rusă, a devenit o instituție cu predare în limba română?

– Însăși istoria țării a fost, la acel hotar de secole, una zbuciumată: cu trecere de la o grafie la alta, de la un sistem de guvernare la altul, de la un set de valori la altul. Iar școala, ca fundament al oricărei societăți, a fost cea mai supusă transformărilor. Sunt convins că fiecare instituție de învățământ are o poveste a ei. Și pentru cei care au trăit-o este extrem de valoroasă. La fel și pentru mine, care am fost parte a reformării școlii medii ruse nr. 56 în Liceul „Spiru Haret”, experiența a fost una memorabilă și profund personală. Părea ireal ca în inima (politică) a Chișinăului să transformi o școală cu o profundă identitate sovietică într-un liceu democrat, orientat spre valori naționale autentice. Am trecut peste perioada de rezistență și am pornit, cărămidă cu cărămidă, să construim o școală nouă, investind atât în aspectul material, cât și în cel academic, uman al acesteia. Cele două laturi ale performanței instituționale au mers umăr la umăr. Dacă talerul înclină spre una dintre ele, este ratată eficiența generală: copiii au nevoie, pe de o parte, de condiții fizice bune, de confort, de siguranță, iar, pe de altă parte, școala trebuie să le ofere un context generos de dezvoltare intelectuală și morală, condiții de progres academic și vocațional. Alături de cadrele didactice profesioniste, în liceu activează o întreagă armată de conducători de cercuri artistice și sportive, de angajați tehnici, de parteneri educaționali – toți definind contextul școlar autentic.

– Regretatul Nicolae Costin, pe atunci primar general al municipiului Chișinău, a avut încredere în dvs. și v-a încurajat să duceți la bun sfârșit această transformare. Ce a însemnat această încredere și cât de mult v-a influențat parcursul profesional?

– De fapt toate reușitele din viața noastră se datorează oamenilor care ne-au fost alături. Fie că ne-au încurajat într-o inițiativă complicată, fie că ne-au dat sfaturi prețioase ori ne-au criticat constructiv, fără a ne „tăia aripile”, fie că am devenit echipă și am dus la capăt proiecte îndrăznețe. Sunt recunoscător tuturor celor care mi-au fost alături, îi păstrez în forul meu interior și îi promovez ori de câte ori am ocazia. Niciodată nu mi-am asumat pe de-a-ntregul performanța liceului, știind câți oameni au contribuit la imaginea lui actuală. Iar sprijinul inițial

a fost, poate, unul dintre cele mai importante. Nicolae Costin, Mariana Melega, Nely Slueva, Valentina Butnaru sunt doar câteva nume de referință în devenirea mea managerială.

– De 33 de ani conduceți instituția. Ce vă inspiră și vă motivează, după atâția ani, să rămâneți la fel de implicat în viața liceului și a elevilor?

– Orice muncă, dincolo de competențe și abilități, cere pasiune, nu una patetică și spectaculoasă, ci profundă, egală cu un atașament pentru rutina ei. Doar atunci când îți pasă, când ești implicat constant, când trăiești asumat eșecurile și te împlinesc reușitele, excluzi oboseala și arderea profesională. Pe mine, profesia m-a împlinit, m-a ajutat să mă scol în fiecare dimineață și să intru la ore, cu capul sus. Să mă bucur să fiu salutat de copii pe coridoare, să știu că atunci când au o problemă vor veni la mine după un sfat și că, după mai mulți ani de la absolvire, se vor bucura să mă întâlnească pe stradă. Să nu am niciodată senzația că am ratat alegerea profesiei. Mă motivează relațiile cu elevii, cu părinții lor, cu colegii mei – cu întreaga familie „Spiru Haret” – și prietenii pe care le-am legat aici.

– Ați fost profesor de limba și literatura română înainte de a deveni manager. Cât de mult vă

ajută experiența de la catedră în activitatea de director?

– Am convingerea, poate nu neapărat la modă, că orice manager trebuie să parcurgă treptele practicii profesionale până a ajunge la cele de administrare. Dincolo de funcția de director, am fost și rămân omul de la catedră, care-și testează ideile abstracte în contexte didactice concrete, observând riscurile, dar și oportunitățile reale ale procesului. Acest exercițiu mă apropie de elevii și de colegii mei, mă ajută să înțeleg cu ce se confruntă profesorul la clasă, să-mi moderez exigențele și să intervin cu ajutor palpabil. În plus, a fi profesor e o mare bucurie, pregătirea de ore te ține în tonus intelectual, discuțiile cu tinerii te conectează la realități, iar ludicul contextului nu te lasă să te burocratizezi în exces. Față de limba și literatura română păstrez un respect aparte, ea mi-a asigurat deschiderea pentru lectură, teatru, arte, mi-a educat discernământul, mi-a oferit tehnici pentru discursul public atât de necesar rolului exercitat.

– Cum reușiți să motivați profesorii să tindă permanent spre excelență?

– E poate cel mai complicat lucru. Știind că oamenii sunt foarte diferiți, am căutat variate modalități de a-i motiva, unele fiind din domeniul încurajărilor materiale, altele legate de asigurarea nevoii de apartenență la o comunitate, unele cu caracter de promovare profesională, altele orientate spre aspectele umane ale vieții noastre. Indiferent de instrument, m-am străduit să-i înțeleg, să le fiu alături, să echilibrez exigențele de serviciu cu sensibilitatea pentru fiecare în parte și, poate cel mai important, m-am străduit să nu le cer lucruri imposibile, respectând cunoscutul principiu din „Micul Prinț” că e vinovat generalul supușii căruia sunt ineficienți. Pornind de la exemplul personal, am

încercat să le trezesc sentimentul de admirație și de mândrie pentru munca ce-o fac, pentru instituția noastră.

– Cum s-au schimbat elevii din generația anilor '90 comparativ cu cei de astăzi?

– Nu cred că generațiile se schimbă radical. Se schimbă condițiile exterioare, natura provocărilor, dar copilul rămâne aceeași materie fragilă și prețioasă pe care noi, adulții, trebuie s-o modelăm cum știm mai bine. Toate timpurile au avut influențe faste și nefaste, avantaje și riscuri, dileme și soluții, e foarte greu să cântărești care au fost mai bune sau mai periculoase. De aici, îmi place să cred că profesia noastră va fi întotdeauna utilă, chiar necesară, iar educarea unui copil va cere intervenții profesioniste, subtile, punându-ne la încercare cunoștințele teoretice, intuiția pedagogică și sensibilitățile de psiholog. Elevul de atunci și de acum vine la școală pentru a învăța să reziste oricărui timp, mai prielnic sau mai dușmănos. Nu-mi place să cred că generațiile se schimbă, se schimbă doar fața provocărilor și nu esența lor.

– Care sunt cele mai mari provocări ale educației moderne?

– Provocările sunt diverse. Aș menționa pe primul loc instabilitatea în toate. Ne trezim dimineața și nu știm ce ne așteaptă pe parcursul zilei. Ne confruntăm cu o nouă mentalitate a profesorilor, părinților și a elevilor. Suntem expuși linșării publice pe rețelele de socializare chiar și atunci când vina nu este a noastră. E suficient să apară numele instituției într-un anume caz de rezonanță socială și s-a dus de răpă tot efortul depus pe durata a decenii de muncă. În același timp, teroarea mediului online nu este doar o dilemă a școlii, ci a societății în general. Oamenii cu bună știință își cultivă un dușman, promovând efectul benefic al tehnologiilor și al inteligenței artificiale, fără să bănuiască că devin manipulați de acestea. Profesorii, poate mai devreme decât alții, se confruntă cu pericolul ce prinde contur. Competiția este inegală, susținută instituțional, și misiunea cadrului didactic devine astfel tot mai decisivă. Principala provocare rămâne totuși cum să menții calitatea studiilor, asigurând-o cu profesori de performanță, motivând elevii pentru învățare și ținând pasul cu inovațiile tehnice, așteptările tuturor. Școala devine ultima cetate care protejează valorile umane, educând personalități integre, conectate, pe de o parte, la realitate, și capabile, în același timp, să discearnă lucrurile.

(Continuare în pag.4)

Matei Vișniec între poezie și dramaturgie

Matei Vișniec este poet și dramaturg român, activând în acest moment în Franța. Opera lui poetică include: *La noapte va ninge* (1980), *Înțeleptul la ora de ceai* (1984), *Poeme ulterioare* (2000), *La masă cu Marx* (2011). Cunoscut pentru scrierile sale în limba franceză, la această oră piesele lui au fost traduse și jucate pe scena teatrală în peste 30 de țări. Debutază în volum cu culegerea de poeme *La noapte va ninge* (1980). Obține în 1984 Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul de poezie *Înțeleptul la ora de ceai*. Din 1983 locuiește în Franța, scrie în special pentru teatru și își construiește o carieră internațională de dramaturgie. Este autor a șase volume: *Țara lui Gufi*. *Piesă în trei acte* (1991), *Cabaretul cuvintelor* (2012), *Migraaants, ou on est trop nombreux* (2016), *Caii la fereastră: Ultimul Godot* (2001), *Omul din cerc* (2013), *Țara lui Gufi* (2001).

nit 7 decenii de la naștere, eveniment ce nu putea să treacă neobservat în arealul dintre Prut și Nistru, unde a fost ales membru de onoare al Uniunii Teatrale din R. Moldova. E cunoscut faptul că la noi are foarte mulți prieteni și admiratori. Aș vrea să amintesc că a debutat inițial ca dramaturg și poet. I-au plăcut mult suprarealistii, dadaistii, povestirile fantastice, teatrul absurdului și al grotescului.

Am avut fericita ocazie să-l cunosc în carne și oase cu 8 ani în urmă, când a venit la Chișinău la librăria „Cartier”, și am avut șansa să-i solicit două autografe. Cel de pe volumul „La masă cu Marx” a fost de fapt semnătura lui olografică, inedită și inconfundabilă. În schimb, pe primul volum din *Matei Vișniec. Opera poetică* mi-a scris un autograf de zile mari: „Pentru A.V. omagiul călduros al unui confrate. Matei Vișniec, Chișinău, 9.10.2018”.

Acum puțin se vorbește de Vișniec poetul. Dar el s-a manifestat inițial ca un poet promițător care a făcut furori în mediul literar românesc. În 1976 vine la București pentru a face studii de filosofie și istorie, între timp devine membru

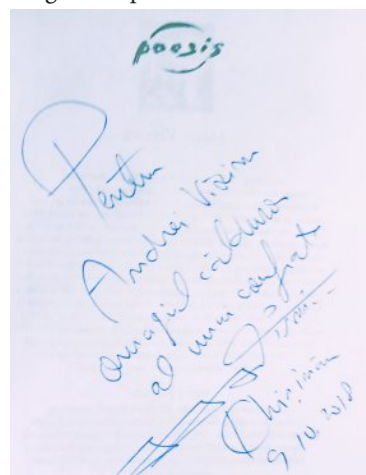
fondator al „Cenaclului de Luni” condus de criticul Nicolae Manolescu, unde citește periodic poezie și teatru, publică versuri în majoritatea revistelor literare de prestigiu ale epocii (România literară, Luceafărul, Amfiteatru, Viața Românească, Echinox, Cronica etc.). Pentru confirmarea talentului său poetic reproduc poemul „Așa i-a fost destinul” din volumul „La masă cu Marx”: „Așa i-a fost destinul/ furnica roșie n-ar fi trebuit să urce/ pe această pagină/ am înconjurat-o cu puncte/ și fiecare punct s-a transformat într-un păianjen/ fiecare păianjen și-a țesut o plasă/ și așa s-a născut lim-

bajul/ nimeni n-a știut acest lucru/ până acum/ și dacă n-ar fi fost furnica roșie/ aceste rânduri n-ar fi avut niciun sens”. Și o altă mostră din poemul „Ca și cum s-ar fi înecat”: „Să pufnești de râs nu alta/ să te tăvălești pe jos de râs, nu alta/ când spune filosoful ce a înțeles el din lume/ din misterul universal”.

De fapt, iată ce a menționat criticul literar Alex Ștefănescu cu referire la creația poetică a protagonistului acestor rânduri: „Reducerea

la tăcere a poetului Matei Vișniec de către dramaturgul Matei Vișniec părea, acum un deceniu (deja câteva decenii și ceva - A.V.), o crimă literară absolută. Poezia de o claritate stranie, cu care se remarcase tânărul din Rădăuți încă de la vârsta de 16 ani, îi cucerise pe cunoscătorii de poezie prin forța de sugestie, prin eleganță stilistică și prin însuși faptul că nu semăna cu a nimănui altcuiva. Să fii atât de repede acceptat ca poet original, inconfundabil într-o literatură care numai de poeți valoroși nu duce lipsă și să renunți la acest senzațional succes atras de caii verzi pe pereți ai dramaturgiei echivala – pentru un observator obiectiv – cu un gest iresponsabil”.

Timpul va arăta dacă a fost justă alegerea lui Matei Vișniec în favoarea dramaturgiei, dacă nu a arătat deja... Să sperăm că însuși poetul și dramaturgul de talie internațională a răspuns parțial la această dilemă prin poemul „Am fost sincer”: „Ce să vă mai spun, am fost sincer/ acesta nu este ultimul meu poem, am să mai scriu/ am să vă mai caut”.

Se pare că alt exeget, Bogdan Crețu, a intuit calea de mijloc sau, putem zice, metamorfoza prin care trece scriitorul: „De fapt, ceea ce a impresionat de la bun început la Matei Vișniec este prodigioasa sa capacitate de a fantaza. Un autor cu o asemenea imaginație nu avea cum se mulțumi să consenmeze taciturn ceea ce-l înconjoară. Schemele epice și dramatice pe care le manipulează îi permit să creeze tabloul unei lumi coerente, ce va rămâne, în linii mari, aceeași în toate volumele de poezii și se va acutiza, primind variate ilustrări, în dramaturgia sa”.

Până la urmă, punctul pe „i” îl pune chiar M. Vișniec: „Ca un nebun am iubit-o, ani de zile, zi și noapte. Dormeam cu ea în gând, sufeream pentru fiecare cuvânt scris... Iar după fiecare poem izbutit sufeream și mai mult întrucât mi se părea că nu schimbă imediat și în mod radical mersul istoriei și fața lumii, așa cum consideram normal că trebuie să se întâmple cu POEZIA. Am iubit-o cu furie, dar n-am iubit-o până la capăt. Trep-tat, fără să-mi dau seama, poezia mea s-a transformat în teatru, a fost aspirată de piesele mele, s-a topit în replicile personajelor mele... Iar după aceea s-a topit chiar în cu totul altă limbă. De pe la vârsta de 30 de ani poemele mele s-au rărit din ce în ce mai mult... Poezia revine din când în când în viața mea, ca o cometă, și-mi cere să iau totul de la început”.

Așadar, așteptăm să vină și alte comete în cerul imens al creației lui Matei Vișniec, pentru a savura noi poeme inedite, dar și piese de teatru gen „Cabaretul cuvintelor”. La mulți ani, maestre, și mai treceți pe la Chișinău, că vă așteptăm cu drag.

Andrei VIZIRU-COSTULEANU

INTERVIUL DE JOI

(Continuare din pag. 3)

– **Ce rol joacă activitățile culturale și proiectele extracurriculare în formarea elevilor?**

– Spuneam mai devreme că școala nu se rezumă doar la materii școlare și efort academic. Ea creează un spațiu prielnic pentru cultivarea talentelor fiecăruia, chiar pentru descoperirea unor abilități latente. O personalitate valoroasă este cea care știe ce să facă și în afara orelor de curs, alegând un spectacol de teatru sau o lansare de carte în schimbul atâtor capcane la care sunt expuși tinerii. Activitatea profesională a părinților și lipsa de timp a acestora este deseori compensată de efortul școlii de a conecta tinerii la cultura de valoare. Depunem un efort constant în acest sens prin oferta de activități extracurriculare. Astfel, în Liceu își desfășoară activitatea un atelier de teatru, un club de dezbateri, un club de lectură, un laborator media, un cerc de robotică, secții de sport. În colaborare cu Consiliul elevilor, completăm programul acțiunilor culturale cu momente pe interesul tinerilor.

Victor Ambroci: „Niciodată nu mi-am asumat pe de-a-ntregul performanța liceului, știind câți oameni au contribuit la imaginea lui actuală”

Nu insistăm pe indeletniciri anacronice, interesante pentru părinți și profesori, acceptăm proiecte curajoase, sincronizate cu profilul tânărului de astăzi. Aș putea lista nenumărate manifestări care au avut loc în liceul nostru cu antrenarea unor personalități de anvergură din varii domenii. Sigur că depășim spațiul personal, practicând vizionări de filme și spectacole, participări la competiții, activități de voluntariat – toate orientate spre educarea unor tineri implicați și responsabili. Nu mă tem să afirm că discipolii noștri sunt vizibili în spațiul cultural al orașului, al țării în general.

– **Dacă ați putea transmite un singur mesaj profesorilor, elevilor și părinților din Moldova, după peste patru decenii dedicate educației și 33 de ani în fruntea unui liceu de elită, care ar fi acesta?**

– E foarte complicat și aproape inutil să dai sfaturi, mai ales unul singur pentru toți subiecții educaționali. Fiecare dintre ei are propriile așteptări de la școală: părinții vor să-și știe copiii în siguranță și să aducă note bune, profesorii visează la elevi cuminiți, cu tema mereu pregătită, pasionați de materia lor școlară, elevii vin la școală pentru a comunica cu seme-

nii, mizând pe indulgența profesorului și pe note maxime obținute cu efort minim. Important este să nu uităm că avem o misiune comună. Cum să împacăm toate părțile? Prin deschidere și implicare personală. Părinții să-și exerseze respectul față de școală pe care să-l transmită propriilor copii, să pună umărul când este nevoie și să încurajeze evaluarea școlară obiectivă. Profesorii ar fi bine să coboare de la înălțimea catedrei prin sensibilitate față de nevoile copiilor și prin căutare neobosită a celor mai eficiente mijloace de a stârni curiozitatea față de cunoaștere. Elevii contribuie la procesul educațional prin efort firesc,

prin atitudine respectuoasă față de ceilalți membri ai comunității, prin recunoștință pentru toți cei care se dedică creșterii lor fizice și spirituale. Așadar, trebuie să ne conjugăm eforturile cu toții, în cheia așteptărilor și pe potrivă capacităților fiecăruia, fără a pasa responsabilitatea de la unul la altul. În timpurile complicate în care trăim, școala rămâne un refugiu și, fără a abuza de metafore, profesorul devine un păzitor al cetății, protejând-o vigilent de rău, de barbarie, de ignoranță, de degradare.

A intervievat:

Silvia ȚURCAN

„Copiii au nevoie să descopere bucuria mișcării, nu doar să obțină o notă”

Interviu cu Olga GUȚANU, profesoară de educație fizică la Liceul Teoretic „Spiru Haret” din Chișinău

Am cunoscut-o pe Olga Guțanu în cadrul unei instruirii organizate de Comitetul Național Olimpic și Sportiv din Republica Moldova. Vorbea despre sport și despre elevii săi cu o sinceritate și o pasiune care nu puteau trece neobservate. M-a impresionat că nu vorbea despre medalii, ci despre copii. Nu despre performanță cu orice preț, ci despre încredere, caracter și sănătate. Am înțeles atunci că, pentru ea, educația fizică este mai mult decât o disciplină școlară. Este o lecție de viață. Despre această profesie, despre provocările profesorilor de astăzi și despre locul sportului în școală am discutat în interviul de mai jos.

– **Sunteți profesoară de educație fizică. Cum a început această poveste?**

– Dragostea pentru sport și pentru lucrul cu copiii m-a determinat să aleg această profesie. Pentru mine, educația fizică înseamnă mult mai mult decât exerciții și rezultate sportive. Este șansa de a-i ajuta pe elevi să capete încredere în ei, să învețe să fie perseverenți și să își depășească propriile limite. De fiecare dată când văd progresul unui copil, îmi spun că am făcut alegerea potrivită.

– **Cum ar trebui să fie profesorul de educație fizică al generației de astăzi?**

– În primul rând, trebuie să fie un bun profesionist. Dar nu este suficient. Copiii au nevoie de un mentor, de un om care îi înțelege și îi motivează. Profesorul trebuie

să fie răbdător, empatic și deschis către metode moderne de predare. Fiecare elev este diferit și are nevoie de o abordare adaptată. În același timp, profesorul trebuie să fie un exemplu prin propriul stil de viață și prin valorile pe care le promovează: respect, disciplină, responsabilitate și spirit de echipă.

– **Care este cea mai mare provocare pentru profesorii de educație fizică?**

– Fără îndoială, faptul că trăim într-o lume în care tehnologia ocupă tot mai mult din timpul copiilor. Concurăm cu telefoanele, jocurile și rețelele sociale. De aceea, trebuie să facem lecțiile interesante și relevante pentru ei. Copiii trebuie să înțeleagă că mișcarea nu este o obligație din orar, ci o investiție în sănătatea și în echilibrul lor. O altă provocare este motivarea fiecărui

elev, indiferent de nivelul lui de pregătire fizică. Nu toți vor deveni sportivi, dar fiecare copil poate descoperi bucuria mișcării.

– **Care credeți că ar fi soluțiile?**

– Cred că trebuie să diversificăm activitățile din timpul lecțiilor. Mai multe jocuri, provocări sportive, activități de echipă și chiar utilizarea tehnologiei atunci când aceasta poate crește interesul elevilor. Mi-aș dori și mai multe competiții între școli, proiecte sportive și condiții mai bune pentru desfășurarea lecțiilor. Sportul trebuie să fie prezent în viața școlii, nu doar în cele două ore din orar. Personal, consider că trei ore de educație fizică pe săptămână ar corespunde mult mai bine nevoilor elevilor decât cele două existente în prezent.

– **În ultimii ani s-a discutat mult despre evaluare la educația fizică. Cum priviți această schimbare?**

– Consider că notele reprezintă un factor important de motivare pentru mulți elevi și oferă o imagine mai clară asupra progresului lor. Evident, evaluarea trebuie să țină cont de posibilitățile fiecărui copil, dar cred că un sistem de notare bine aplicat stimulează implicarea și dorința de autodepășire.

– **Ce îi învață, de fapt, educația fizică pe copii?**

– Dincolo de exercițiile sportive, îi învață lecții de viață. Învață

disciplina, respectul față de reguli și față de ceilalți, perseverența și spiritul de echipă. Învață să accepte atât victoria, cât și înfrângerea și să continue să lupte. Pentru mine, acesta este cel mai important rezultat: să văd elevi care pleacă din școală mai încrezători în propriile forțe și care aleg să rămână activi și după absolvire.

– **Elevii Liceului Teoretic „Spiru Haret” obțin frecvent rezultate bune la competițiile sportive. Ce înseamnă aceste performanțe pentru comunitatea școlară?**

– Sunt rezultatul unei munci comune. În spatele fiecărei medalii sunt elevii, profesorii, părinții și întreaga comunitate școlară. Aceste reușite promovează imaginea Liceului și îi motivează și pe ceilalți copii să participe la activități sportive. Mai important decât medalile este faptul că elevii învață ce înseamnă perseverența și munca în echipă.

– **Sunteți femeie într-un domeniu considerat, de multe ori, unul al bărbatilor. A fost acest lucru o provocare?**

– Au existat momente în care a trebuit să demonstrez mai mult decât alții că pot face față tuturor responsabilităților profesiei. Dar aceste provocări m-au făcut mai puternică și mai perseverentă. Sunt convinsă că profesionalismul nu are gen. Ceea ce contează este dedica-

rea față de elevi și seriozitatea cu care îți faci meseria.

– **Ce vă motivează să veniți în fiecare zi la școală?**

– Elevii. Entuziasmul lor, progresul lor și bucuria cu care participă la activități. Când vezi un copil care capătă încredere în sine sau descoperă plăcerea mișcării, simți că munca ta are sens.

– **Cum definiți succesul unui profesor de educație fizică?**

– Nu prin numărul de medalii. Succesul înseamnă să reușești să insuflă copiilor dragostea pentru mișcare și să le formezi obiceiuri sănatoase pentru toată viața. Cea mai mare satisfacție este atunci când foștii elevi revin și îți spun că au continuat să facă sport sau că anumite lecții învățate la școală i-au ajutat în viață. Aceste momente valorează mai mult decât orice trofeu.

– **Dacă ați putea schimba un singur lucru în sistemul educațional, care ar fi acela?**

– Aș acorda educației fizice locul pe care îl merită. Investițiile în sportul școlar nu înseamnă doar săli renovate sau terenuri moderne, ci investiții în sănătatea copiilor și în viitorul societății. Educația fizică nu formează doar un corp sănătos. Formează caractere, dezvoltă disciplina, respectul și capacitatea de a lucra împreună. Iar acestea sunt valori de care orice societate are nevoie.

– **Mulțumim, Olga! Dialogul nostru mi-a reconfirmat că educația fizică înseamnă mult mai mult decât mișcare și performanță. Înseamnă educație pentru sănătate, pentru caracter și pentru viață.**

A intervievat

Ludmila PODGURSCHII,
membră a Asociației Presei Sportive din Republica Moldova

Emanoil Catelli, în context istoric și biografic

Istoria unui popor este construită de oameni care au avut curajul să-și apere valorile și identitatea națională. Printre aceștia se numără Emanoil Catelli, o personalitate marcantă a Basarabiei, care și-a dedicat viața luptei pentru drepturile românilor basarabeni și pentru Unirea cu România. Prin activitatea sa politică, administrativă și patriotică, el a contribuit la dezvoltarea societății și a rămas un exemplu de demnitate, responsabilitate și devotament față de țară.

Țării, prefect al județului Bălți și unul dintre cei mai devotați luptători pentru afirmarea identității naționale și pentru Unirea cu România. Provenea dintr-o familie numeroasă de răzeși, fiind fiul

lui Grigore și al Anastasiei Catelli. A urmat Școala primară în satul natal, apoi Școala Agricolă din Cucuruzeni, iar mai târziu Școala Militară de Iuncheri din Odesa, pe care a absolvit-o în 1907. După obținerea gradului de sublocotenent, a participat la luptele Primului Război Mondial, în acest răstimp consolidându-și convingerile patriotice.

În perioada revoluției ruse din 1917, Catelli a devenit unul dintre liderii Mișcării naționale basarabene. A înființat Comitetul Ostășesc Moldovenesc și a contribuit la organizarea Sfatului Țării, instituția care a votat Unirea Basarabiei cu România la 27 martie 1918. După Unire, a ocupat în administrația țării funcția de director general al Agriculturii și a sprijinit aplicarea reformei agrare. Ulterior, a participat la viața poli-

tică a României, fiind prefect al județului Bălți în perioadele 1923-1925 și 1933-1937, precum și senator între anii 1927-1937. În funcția de prefect s-a remarcat prin reforme administrative, dezvoltarea educației și culturii, modernizarea infrastructurii și susținerea dezvoltării economice a județului. Contemporanii îl descriau ca pe un om drept, demn și devotat intereselor poporului.

După ocuparea Basarabiei de către Uniunea Sovietică în 1940, Emanoil Catelli a fost arestat de NKVD și încarcerat la Chișinău. Deși a fost supus unor anchete dure, a refuzat să-și trădeze convingerile și a rămas fidel idealurilor naționale. Deportat într-un lagăr de muncă din Sverdlovsk, a fost condamnat la moarte și executat la 18 februarie 1943. Viața și activitatea lui Emanoil

Catelli merită studiate deoarece reprezintă un exemplu de patriotism, responsabilitate și curaj în privința apărării valorilor naționale. Prin contribuția sa la înfăptuirea Unirii Basarabiei cu România, prin activitatea administrativă desfășurată în slujba comunității și prin sacrificiul de mare tragism, Catelli a demonstrat că idealurile și demnitatea pot fi apărate chiar și în cele mai dificile împrejurări. Studiarea biografiei sale contribuie la înțelegerea istoriei Basarabiei, la cunoașterea luptei pentru libertate și identitate națională, precum și la păstrarea memoriei celor care au luptat pentru viitorul poporului român.

Alexandra PREPELIȚA,
Alexandra SAVCA,
eleve în clasa a X-a „D”,
Liceul Teoretic Republican
„Ion Creangă” din Bălți

Emanoil Catelli s-a născut la 25 ianuarie 1883 în satul Zgârdești, județul Bălți, și a murit la 18 februarie 1943 într-un lagăr sovietic din Sverdlovsk. A fost deputat în Sfatul

Vizită de studiu la Maramureș a unor specialiști muzeali din R. Moldova

O delegație a unor specialiști muzeali din Republica Moldova s-a aflat într-o vizită de studiu în județul Maramureș, România. Activitățile au urmărit consolidarea competențelor lor profesionale, promovarea schimbului de experiență și preluarea bunelor practici în domeniul patrimoniului cultural și al culturii memoriei.

Evenimentul a fost organizat în cadrul cooperării dintre R. Moldova și Consiliul Județean Maramureș, reunind specialiști din sfera patrimoniului cultural, interesați de bunele practici în domeniul conservării și valorificării memoriei istorice. Pe parcursul vizitei, cercetătorii moldoveni au participat la sesiuni de lucru și întâlniri cu experți din domeniu, precum și la activități de documentare în instituții culturale și memoriale reprezentative din județ.

De asemenea, muzeologii noștri au vizitat Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetu Marmației, instituție de referință la nivel european ce ține de cercetarea, conservarea și promovarea memoriei luptei cu regimurile comuniste din Europa de Est. Asemenea schimburi de experiență contribuie negreșit la dezvoltarea cooperării culturale bilaterale și la consolidarea competențelor profesionale ale specialiștilor muzeali din țara noastră.

Seniorii din Hârjauca vor avea parte de educație digitală

Persoanele în etate din comuna Hârjauca, Călărași, vor beneficia de activități educaționale și culturale datorită Proiectului „Solidaritatea între generații active, indiferent de vârstă”, finanțat printr-un grant de peste 60 600 de lei prin Programul de Granturi mici în domeniul îmbătrânirii active. Inițiativa își propune să reducă izolarea socială a persoanelor în vârstă și să le încurajeze participarea activă la viața comunității.

Proiectul va fi implementat timp de 6 luni, răstimp în care 50 de seniori vor participa la ateliere și sesiuni de instruire dedicate dezvoltării competențelor digitale, inclusiv utilizării instrumentelor de inteligență artificială. De asemenea, programul va conține vizite de studiu, activități de voluntariat, întâlniri între reprezentanți ai unor generații diferite, o expoziție intitulată „Fotografia prin ochii seniorilor” și o masă rotundă consacrată îmbătrânirii active și diversității culturale.

Snejana Vdovicenco, coordonatoarea proiectului, a menționat că „Ne-am propus să construim o punte între generații și să le oferim seniorilor posibilitatea de a rămâne activi în comunitate. Mulți dintre cei care ies la pensie ajung să creadă că nu mai sunt utili societății, iar noi vrem să schimbăm această percepție. Pensionarea nu înseamnă sfârșitul vieții active, ci începutul unei noi etape, în care oamenii pot învăța și socializa, implicându-se în continuare în viața comunității. În cadrul proiectului vom organiza 8 activități de bază,

dar obiectivul nostru este ca inițiativa să continue și după încheierea finanțării. De aceea, vrem să creăm un Consiliu local al seniorilor, unde ei să vină cu idei, să își facă vocea auzită și să participe la decizii care privesc comunitatea”.

În plus, organizatorii își propun să îi familiarizeze pe participanții la proiect cu tehnologii moderne și să le ofere instrumente care să le faciliteze accesul la informații și servicii. De specificat că educația digitală reprezintă una dintre componentele principale ale proiectului. Totodată, va fi creată o comunitate activă a seniorilor, în cadrul căreia aceștia să poată socializa, învăța și contribui la viața localității.

„Punem un accent deosebit pe educația digitală și pe învățarea continuă. Vrem ca seniorii să folosească tehnologia nu doar pentru a comunica cu familia, ci și pentru a accesa informații, servicii publice și oportunități noi. Totodată, vom organiza vizite de studiu și întâlniri cu oameni care demonstrează că și după pensionare poți dezvolta o afacere, poți face voluntariat sau te poți implica în proiecte de succes. Proiectul înseamnă mult mai mult decât organizarea unor activități. Ne dorim să formăm o comunitate în care oamenii să se regăsească, să lege prietenii, să împărtășească experiențe și să învețe unii de la alții. Vom avea ateliere dedicate patrimoniului local, dialogului dintre generații, voluntariatului și tradițiilor, pentru că solidaritatea între generații se construiește prin implicare și lucrurile pe care le facem împreună”, a punctat sursa citată.

Așadar, programul susține inițiative care promovează îmbătrânirea activă și consolidarea coeziunii sociale în comunitățile din Republica Moldova. Proiectul este unul dintre cele 11 desemnate câștigătoare în cadrul celei de-a X-a ediții a Programului de Granturi mici în domeniul îmbătrânirii active.

Reporter UPP

Școala de vară „Calea spre descoperiri științifice”, la a IV-a ediție

Tineri pasionați de știință au avut posibilitatea să-și dezvolte competențele de cercetare și comunicare la Școala de vară a AȘM „Calea spre descoperiri științifice”, aflată la ediția a IV-a. Evenimentul s-a desfășurat în perioada 22-26 iunie a.c., întrunind elevi și studenți interesați de cercetare, inovare și tehnologie.

De asemenea, programul a reunit oameni de știință cu renume din țară și din străinătate, punând accent pe prezentarea rezultatelor cercetării, alături de promovarea culturii științifice în rândul tinerilor. Pe parcursul celor cinci zile, participanții au asistat la conferințe susținute de mai mulți cercetători, inclusiv laureați ai Premiului Nobel, care au abordat teme din fizică, medicină, inginerie, drept, agricultură, inteligență artificială și științele vieții.

Totodată, tinerii au avut posibilitatea să aflu direct de la specialiști

cum iau naștere descoperirile științifice și care sunt provocările cercetării contemporane. Programul a îmbinat activitățile teoretice cu cele practice, elevii și studenții fiind repartizați în șase grupuri tematice: medicină, biologia plantelor, ecologie și protecția mediului, inginerie, ingineria alimentelor și comunicare, unde au lucrat alături de experți.

În același timp, ei au vizitat laboratoare de cercetare din diferite instituții de învățământ superior din țară, cu profil medicinal, tehnic și biologic, un element distinctiv al ediției din acest an fiind dezvoltarea competențelor de comunicare științifică între diverse domenii. În plus, participanții au învățat cum să structureze și să prezinte rezultatele cercetării într-un mod clar

și convingător, o abilitate considerată indispensabilă în activitatea unui cercetător.

În final, fiecare grup și-a prezentat proiectele și concluziile elaborate pe parcursul activităților practice, demonstrând atât cunoștințele dobândite, cât și capacitatea de a valorifica și comunica rezultatele muncii de cercetare, după care protagoniștii au intrat în posesia unor certificate de par-

ticipare. Ediția din acest an a inclus un moment dedicat aniversării a 100 de ani de la nașterea academicianului Sergiu Rădăuțanu, fondator al școlii de cercetare în sfera semiconductorilor și primul rector al Institutului Politehnic din Chișinău.

În memoria ilustrului savant au fost organizate conferințe consacrate evoluției nanotehnologiilor, opticii și fizicii moderne, susținute de discipolii săi. Școala de vară „Calea spre descoperiri științifice” a fost organizată de Academia de Științe a Moldovei, în cooperare cu Academia Română și Consiliul Academic Român, A.O. InfoGroup, A.O. Academia și alte instituții reprezentative.

„Deportări cu de-a sila în Siberia”

În lunile iunie și iulie, pe vremea cireșelor, ne amintim despre cele două mari valuri de deportări din Basarabia și Bucovina de Nord, pomenind victimele terorii comuniste. Aceste teritorii românești au fost ocupate din trupul scump al țării de către regimul stalinist al URSS, în anul 1940, la 28 iunie. S-au împlinit 86 de ani de la ocupare și 85 de ani de la prima mare deportare. Cu acest trist prilej au avut loc mai multe evenimente.

O lecție publică, „Deportați cu de-a sila în Siberia”, despre victimele regimului comunist de ocupație, am susținut-o împreună cu scriitoarea și jurnalista Valeria Florea-Dascăl. Dumneaei are mai multe lucrări despre represiunile comuniste și deportările în Siberia, cum ar fi romanul-miniatură „Antisomn”, unde sunt evocate chipurile părinților ei, care au suferit pe timpul regimului comunist. Tema represaliilor comuniste este prezentă și în alte lucrări: „Brad frumos cu amintiri”, „Desertul amar”, „Nu te-am uitat”, „Vânduți la comedie”. În anul 2013 a scos de sub tipar monografia documentar-publicistică „Comorile neamului”, iar în 2015 a editat „Caznele”. La baza acestor lucrări au stat materiale de arhivă și amintiri ale unor persoane supuse represaliilor în anii 1940, 1941, 1944-1953.

„Caznele” s-au învrednicit de premiul „Memoria neamului”, acordat de către Saloanele Internaționale de Carte. În anul 2019 scriitoarei îi apare cartea „Morții n-au nevoie de reabilitare”. Cu durere în suflet aflăm că regimul comunist de tristă faimă a promis lumii Paradisul și a adus Iadul, Infernul. Comunismul a ucis pe timp de pace mai mulți oameni decât au murit în război. Cu lozinci false și minciuni comuniste au distrus milioane și milioane de destine. Comunismul n-a fost judecat, dar trebuie. Oameni fruntași din satele și orașele noastre ocupate în anul 1940, care erau harnici și înțelepți, care trăiau normal și cinstit, nici nu bănuiau ce-i așteaptă. Acei oameni care erau fruntea societății românești, s-au pomenit etichetați cu diferite injurii false, („contra”, „dușmani ai poporului”, „chiaburi”, „dușmani ai puterii sovietice” ș. a.). Cu asemenea etichetări minciunoase au fost lipsiți de drepturi și condamnați fără judecată. Unii erau omorâți, alții primeau ani grei de pușcărie sau de surghiun în Siberia și alte regiuni pustii din defuncta acum URSS. Pomenim victimele regimului de ocupație și condamnăm crimele și fărâdelegile săvârșite de călăii cotropitori. Avem nădejde la Dumnezeu, că așa cum a pierit URSS, așa va pieri și imperiul rus.

Din mărturiile scriitoarei Valeria Florea-Dascăl aflăm că ambii părinți au pățimit fără nicio vină și destinele lor au fost mutilate dur, până la adânci bătrânețe, de regimul comunist de ocupație. Ea subliniază faptul că mărturisirea „părinților despre aflarea în surghiunul siberian au fost scunde, asemenea vorbelor scăpate din mers, căci erau în permanentă lipsă de timp, dorindu-și, probabil, să compenseze timpul care le-a fost furat”. Mama, Paras-covia a lui Petru Șatravca, devenită Florea după căsătorie, profesoară de limba română, a fost deportată din întâmplare în luna iunie

a anului 1941, fiind o copilă care absolvise șapte clase. În noaptea cea neagră a deportărilor se afla în alt sat, la bunica în ospete în vacanța de vară. A fost luată și dusă în Siberia împreună cu neamurile sale, dar fără părinți, și pusă la tăiat pădure. S-a aflat acolo șase ani, dar reabilitarea ei s-a dovedit a fi imposibilă, deoarece numele ei n-a figurat oficial pe listele celor deportați, ca și cum nici nu a fost șase ani în Siberia. Dar deportarea i-a ruinat sănătatea, decedând devreme. Ultimele ei cuvinte au fost: „Siberia mă îngroapă”. Când s-a întors în sat, primul om pe care l-a întâlnit era tatăl ei, Petru Șatravca. El n-a cunoscut-o, căci o pierduse de copilă și acum vedea o fată mare. „Cu părere de rău, conchide autoarea, n-a ajuns să vadă emisiunea mea în trei epizoade, pe care am intitulat-o *Povestea ei, a mea și a multora*”.

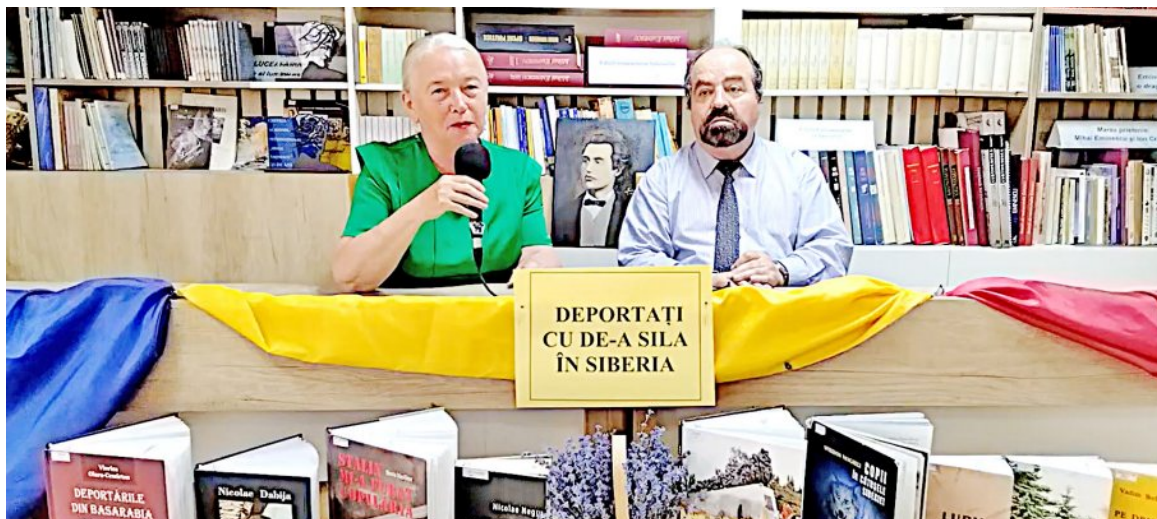
„Țin să menționez faptul, că tatăl meu, Dionisie Florea, a fost deținut unuia din multele lagăre staliniste, Siberia echivalând pentru dânsul cu GULAG-ul. A fost condamnat în 1944 la 10 ani de lagăr.

Învinuirea a fost scornită. Fiind lucrător la biblioteca din Tiraspol, a fost învinuit că *a colaborat cu dușmanii*. A fost arestat și poetul Nicolae Turcanu, care i-a fost coleg, incriminându-i-se aceeași „colaborare cu dușmanii”.

„Am suferit mult”, a conchis tatăl meu în emisiunea pe care am intitulat-o „Evadare în primăvară”. Trăind până la 78 de ani, sătenilor curioși, care îl întrebau cum de a ajuns la așa vârstă după ce a trecut prin greutăți mari, le răspundea: „Dumnezeu mi-a dat ani mulți la bătrânețe pentru cei de care am fost privat în tinerețe. Dar mai bine mi-i lăsa pe aceea, căci 10 ani din tinerețe nu fac nici cât 20 de ani la bătrânețe”. A fost profesor de limba franceză cu studii la Leningrad, dar visul lui de a vizita Parisul nu s-a putut împlini din cauza că regimul sovietic i-a distrus destinul.

Cele două mari valuri ale deportărilor din Basarabia și Nordul Bucovinei au fost făcute de către ocupanți pe vremea cireșelor. Primul a avut loc în noaptea de 12 spre 13 iunie 1941. Această acțiune a fost organizată de autoritățile

sovietice (NKVD) la aproape un an de la ruperea acestor teritorii de către URSS din trupul României, conform înțelegerii secrete dintre Stalin și Hitler. De atunci a început marele coșmar al României și al românilor, îndeosebi al celor din Basarabia, care sunt numiți *moldoveni* sau *basarabeni*, ceea ce normal înseamnă *români basarabeni* sau *români moldoveni*. Dar din cauza politicii de rusificare, când zeci de ani aici sintagmele *limbă română* și *istoria românilor* au fost interzise, iar unii intelectuali au fost condamnați pentru aceste și alte cuvinte sfinte, s-a încetățenit aici noțiunea de *moldovean*, ceea ce înseamnă român moldovean. Numai că ocupanții au scornit o teorie falsă că „moldovean înseamnă altceva decât român, o altă nație decât română”. Aici este vicleșugul în care se prind mulți frați din partea dreaptă a Prutului,

anexată dintre râurile Nistru și Prut, începând de la Nord, de sus, de la munte, din Cernăuți, și până la litoralul Mării Negre, din Sud, cu cetățile Ismail, Chilia, Ceta-tea Albă. Din numărul total de deportați, aproximativ 5.400 de capi de familie au fost arestați și trimiși direct în lagăre de muncă (GULAG). Ceilalți, peste 24.300 de persoane (femei, copii, bătrâni), au fost exilați, adică deportați aparte. Deportarea s-a făcut cu trenurile, folosindu-se peste 1.300 de vagoane de vite pentru transportarea oamenilor în condiții inumane. Fără voia lor, românii basarabeni și bucovineni, ocupați cu un an în urmă de către URSS, s-au pomenit în Siberia Centrală sau în Kazahstan. Bărbații au fost separați de femei și copii încă din gările de imbarcare. Când femeile au început a plânge și a se opune procesului de despărțire, călăii le-au amăgit că bărbații se duc înainte să le pregătească locul de trai până la sosirea lor. Atunci femeile s-au mai liniștit și le-au permis să plece, ele rămânând cu copiii și bătrânii. Dar aceasta a fost o minciună mare, cât jumătate de Siberie, ca și multe alte minciuni și crime ale regimului sovietic. Din cauza foametei, a bolilor și a muncii forțate la temperaturi extreme, o mare parte dintre cei deportați nu s-au mai întors niciodată acasă.

Al doilea val de deportări s-a făcut în zilele de 6-9 iulie 1949, cunoscute conspirativ sub denumirea de Operațiunea „Sud” (IOR). Acesta a fost cel mai mare val de deportări în masă organizat de regimul stalinist în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) și cea mai masivă acțiune de epurare socială de pe acest teritoriu. Au fost ridicate forțat 11.281 de familii, însumând 35.796 de persoane. Regimul a lovit fără cruțare 14.033 de femei, 11.889 de copii și 9.864 de bărbați. Operațiunea a fost organizată ca o acțiune militară. S-au folosit 3.728 de automobile pentru transportul la cele 26 de gări feroviare, de unde victimele au fost imbarcate în 1.639 de vagoane de marfă (organizate în 30 de eşaloane). Scopul principal a fost lichidarea proprietății private în agricultură și colectivizarea forțată. Prin inocularea fricii absolute, țărani rămași au fost constrânși să intre în colhozuri. Procentul gospodăriilor colectivizate a crescut de la 32% (înainte de iulie) la aproximativ 80% în noiembrie 1949. S-a urmărit decapitarea elitei. Au fost vizați foștii proprietari, comercianți, primari, intelectuali și țărani înstăriți (etichetați drept „chiaburi” sau „culaci”). Acești oameni, purtători ai conștiinței

noastre naționale, erau considerați *elemente antisovietice*.

Deportații au fost folosiți ca forță de muncă ieftină, mână de lucru în condiții extreme în regiuni subpopulate din URSS: Siberia (Tiumen, Kurgan, Irkutsk, Kemerovo, Tomsk) și Kazahstan. În anul 1951 s-au mai comis două mari acțiuni de strămutare forțată a populației de către regimurile comuniste: *Operațiunea „Sever”* în Basarabia (URSS) și *Deportările în Bărăgan* în România. Ambele au distrus destinele a zeci de mii de oameni, îndeosebi pe criterii religioase, pătimind mai mult „mar-torii lui Iehova”, care din Basarabia au fost deportați în noaptea de 1 aprilie 1951, între orele 04:00 și 20:00. Au fost deportate forțat 723 de familii, însumând 2.617 persoane (808 bărbați, 967 de femei și 842 de copii).

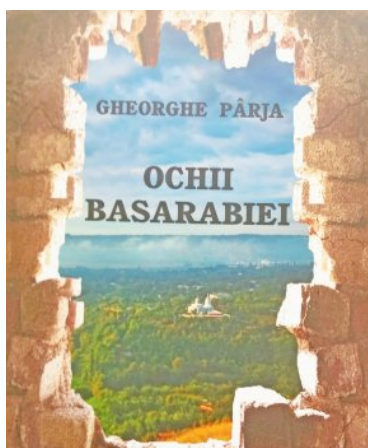
În România, deportările s-au făcut în noaptea de Rusali, 18 spre 19 iunie 1951, ținta principală fiind populația considerată „periculoasă” de pe o rază de 25 km de-a lungul frontierei cu Iugoslavia (județele Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți). Printre aceștia se numărau șvabi bănățeni, sârbi, refugiați din Basarabia, „chiaburi” și intelectuali. Au suferit peste 40.000 de persoane (aproximativ 12.791 de familii), care au fost ridicate din casele lor până în anul 1956, duse și lăsate de izbeliște în câmpia uscată a Bărăganului, fără casă, fără masă. Au fost folosite 2.656 de vagoane de tren și peste 6.200 de autocamioane.

Toate casele, pământurile, animalele și bunurile celor deportați au fost confiscate, adică furate și trecute în proprietatea colhozurilor sau împărțite „elitei” de partid locale. Acei puțini deportați care au supraviețuit și au revenit din Siberia, nu aveau dreptul să se întoarcă la vatră. Au fost scoși din casele lor pentru totdeauna, ca pomii din pământ, cu tot cu rădăcină. Păcat că mulți români de pe ambele maluri de Prut nu cunosc toate crimele făcute de ocupanți și mai cred minciunilor scornite de către liderii și propagandiștii de la Kremlin. În contextul războiului dus al cincilea an de Rusia împotriva Ucrainei, românii care mai au încredere în administrația teroristă de la Moscova fac o mare greșală, un păcat și o crimă, aliniindu-se imperialiștilor de azi împotriva intereselor noastre naționale, împotriva adevărului și a valorilor general-umane.

Ștefan SOFRONOVICI,
scriitor, specialist la Centrul
Academic Internațional
„Mihai Eminescu”,
mun. Chișinău

De la podul de flori la cele de piatră și spirit

Jurnalul „Ochii Basarabiei” de Gheorghe Pârja a apărut în 2018, editat de Biblioteca Județeană „Petru Dulfu” din Baia Mare, înfrățită cu mai multe biblioteci din Chișinău, cum ar fi „Maramureș”, „Transilvania” ș.a. Însă publicația rămâne a fi actuală și stringentă de parcă a ieșit zilele acestea de sub tipar. Aici e binevenit să facem trimetre la autograful acordat Bibliotecii „Transilvania”, pe prima pagină a cărții sale: „Se dăruiește din inimă Bibliotecii Transilvania din Chișinău. Cu drag, Gheorghe Pârja, 26 martie 2018”.

oprit la articolul „Prutul de lacrimi și flori”, scris la 18 iunie 1991. Deci în vara aceasta se împlinesc 35 de ani de la acel eveniment. Vorba e de cel de al doilea pod de flori, citez din cele descrise de Pârja, care a fost martor și participant la acel eveniment istoric: „Am văzut bucurie fără margini, drapele tricolore, sfințenie, eliberare, căutare de rude, spargere de dogme, iubire de frate, frumoase femei din Basarabia, bărbați de un neam cu Munții Carpați. Ce mi-a plăcut fără măsură? Mi-a plăcut domnul Ion Ungureanu, ministrul Culturii și Cultelor din Republica Moldova, care ne-a dat garanția că Guvernul de la Chișinău, prin Domnia sa, nu vorbește în vânt. Ne-a spus clar, că e bine ce se face și că sărbătorim Podul cu flori, dar cei ce stau pe cele două maluri au și un Prut de lacrimi”.

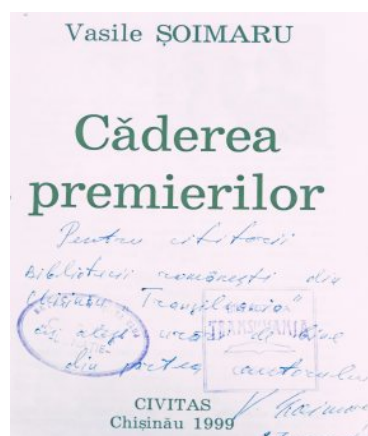
Revenind la cartea lui Gheorghe Pârja, consider că ea constituie un imbold destul de actual la trezirea conștiinței naționale. După cum afirmă autorul, articolele și interviurile din acest volum, scrise în perioada 1991-2018, sunt „reacția unui jurnalist care, timp de mai bine de un sfert de veac, a urmărit evenimentele din Basarabia (Republica Moldova)”. Și nu a unui jurnalist oarecare, ci a unui confrate care are același ideal, fapt confirmat în autograful scris cu reciprocitate și sinceră afecțiune pe prima pagină: „Domnului, confratelui, A.V., în numele Basarabiei și a Maramureșului – cu prețuire Gheorghe Pârja. 27 martie 2018”. Iată ce a afirmat în prefața sa la această carte Nicolae Dabija, la 1 februarie, 2018: „Gheorghe Pârja vine pe pământul tuturor românilor, Basarabia, ca să-i spună că e dorită și așteptată Acasă, acolo de unde a fost ruptă fără voia ei, dar unde se poate întoarce mergând pe Podul de Dor, construit de poetul și fratele ei de suflet românesc Gh. Pârja, lucrare temeinică pentru care îi rămânem recunoscători”.

Jurnalistul confrate combate opinia că noi, românii din a doua țară românească, am fost dați uitării. Autorul ne oferă certitudinea că putem pași cu încredere în viitor, asimilând lecțiile trecutului: „Nicolae Dabija, care a făcut din săptămânalul „Literatura și Artă” o veritabilă citadelă de rezistență națională, îmi spunea la Desești: „Să nu uităm trecutul, numai așa îi vom putea evita erorile”. Cred în scriitorii de dincolo de Prut, deoarece ei au declanșat revoluția de renaștere națională. Basarabia are oameni minunați, are medici minunați, lingviști de talie mondială (Eugen Coșeriu), tineri cu pregătire academică internațională”.

Emoționante sunt toate interviurile din acest volum, în special m-am

nia - Republica Moldova... Proiectul Statul Comun ar deschide perspectiva necesară de revenire la spațiul istoric și etnic al poporului nostru comun”.

Volumul include și articole despre cultură, cum ar fi „Un pelerin român: Vasile Șoimaru”, care începe în felul următor: „Cinci ani de muncă, o sută de mii de kilometru parcurși, opt tone de benzină consumate și o carte de două kilograme și o sută de grame este statistica ce se referă la elaborarea albumului *Românii din jurul României*, semnat de universitarul din Chișinău Vasile Șoimaru”. Ca mai încolo să menționeze: „Vasile Șoimaru a stărnit o nouă viziune, o altă atitudine pe care trebuie s-o aibă România față de românii din țările vecine și cele apropiate”.

Apropo, V. Șoimaru mi-a acordat și el un autograf, dar pe o altă carte, dar la fel de substanțială ce cimentează spiritul românesc, „Cornova” (2000): „Pământeanului unghenean A.V., cu deosebită stimă și alese urări de sănătate și noroc, din partea tuturor corvovenilor și autorilor. 7.II.2003”. Iar un alt autograf a fost scris pe cartea „Neamul Șoimăreștilor”: „Cu deosebită respect și considerație jurnalistului A.V. și pământeanului unghenean. 7.IX.04”. Iată cum se leagă un liant de autografe și mesaje, simboluri dintre Maramureș, Chișinău, Ungheeni. Aci amintim că Maramureșul în 1553 a fost inclus în principatul Transilvaniei, iar din 1968 devine județ în cadrul limitelor actuale.

Voi încheia acest îndemn la lectură (cartea poate fi găsită la Biblioteca „B.P. Hasdeu” din Chișinău, precum și la filialele ei, bibliotecile „Transilvania”, „Maramureș”, „Onisifor Ghibu” ș.a.) cu un citat din postfața lui Teodor Ardelean: „Jurnalistul și poetul Gheorghe Pârja a fost printre cei mai temerari români care „n-au stat pe gânduri”, ci au făcut pași considerabili și consistenți întru apropiere și mai bună cunoaștere. Nu doar spiritul basarabean trebuie susținut și întărit, ci și înțelegerea acestei spinoase și complicate probleme în interiorul unei țări bulversate de propriile evenimente. Cu o cadență prea accentuată podurile se pot prăbuși, dar „podurile de flori” au deschis alte perspective”. Rămâne să valorificăm din plin noile perspective de colaborare, frățietate și de reunire a celor două maluri de Prut.

Andrei VIZIRU

UPSC dedică Chișinăului o expoziție a autenticității

Chișinăul devine sursă de inspirație artistică în cadrul Expoziției anuale „Autenticitatea orașului meu. Dialoguri ale timpului și spațiului”, vernisate la Muzeul de Istorie a Orașului. Evenimentul, organizat în parteneriat cu Facultatea de Arte Vizuale și Design a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din capitală, aduce în prim-plan creațiile studenților care propun o lectură contemporană a identității urbane.

Expoziția reunește lucrări realizate de studenții programei de studii Arte plastice și Grafică, care valorifică tehnici de pictură, gravură și compoziție grafică pentru a reda arhitectura, peisajele și atmosfera capitalei într-o interpretare artistică originală. Prin fiecare lucrare, tinerii creatori explorează relația dintre patrimoniu și modernitate, transformând orașul într-un spațiu al memoriei, emoției și dialogului dintre trecut, prezent și viitor.

Manifestarea continuă colaborarea dintre Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău și Facultatea de Arte Vizuale și Design, desfășurată sub egida Direcției Generale Cultură și Patrimoniu Cultural a municipiului, și confirmă rolul artei în promovarea patrimoniului cultural și formarea noii generații de artiști.

La vernisaj au participat: rectorul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, Alexandra Barbăneagră; decanul Facultății de Arte Vizuale și Design, Ana Simac; directorul Muzeului de Istorie a Orașului Chișinău, Valeria Suruceanu, alături de profesori, studenți și reprezentanți ai mediului cultural. Evenimentul a inclus masa rotundă cu tema „Autenticitatea orașului meu. Dialoguri ale

timpului și spațiului”, organizată în cadrul proiectului de cercetare „Dimensiuni culturale și identitare ale valorificării artelor vizuale în învățământul artistic superior”, oferind un cadru de reflecție asupra valorii educației artistice și a patrimoniului urban.

Organizatorii au evidențiat contribuția cadrelor didactice care au coordonat procesul de creație al studenților – Andrei Castravăț, Ludmila Mogan-Vozian, Tatiana Lagaeva, Elena Rozovel, Ruslan Roșca și Lilia Popa –, subliniind importanța mentoratului în dezvoltarea tinerilor artiști. Expoziția a fost inaugurată pe 27 iunie și poate fi vizitată până la 15 iulie curent; ea este găzduită de Sala Panoramică a Muzeului de Istorie a Orașului Chișinău – Turnul de Apă, oferind publicului ocazia de a redescoperi capitala prin sensibilitatea și imaginația unei noi generații de artiști.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ŞEF	► Oxana Paraşciuc
REDACTOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaş-Pântea
MACHETATOR	► Iurie Babii

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 3248.

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>